

Най-хубавите неща в живота идват от само себе си

Ивана Сръбкова е съвременната чешка бохемистка и българистка – преводачка на българска литература на чешки език и медиатор на културите и литературите на два народа – български и чешки. Израстнала в моравската столица Бърно в квартал, обитаван от много българи, И. Сръбкова от малка е с отворено съзнание към този славянски народ. Завършила бохемистика с профил „българистика“ в Масариковия университет, преподавала български език, автор на преводи на прозаични книги на Г. Господинов и А. Попов на чешки език, И. Сръбкова е вярна на своята любов България и българистиката и до днес.

Вие сте една от малкото чешки българистики, които са верни на мисията си вече дълго време. Защо избрахте да учите българистика? Съдба ли беше, случайност или преднамерен интерес?

В живота на човек рядко става въпрос само за съдба или само за случайност. Привличаше ме бохемистката и тя беше отворена като специалност по това време и в комбинация с български език. Живеех с родителите си в красивия предградски квартал Бърно-Маломнержице, където минава река Свитава. Плодородната почва на това място беше привлякла и български градинари. Там живееше многобройно българско малцинство и затова често казвам, че благодарение на българите още от най-ранно детство, съм разбрала, че освен чехи и моравяни, съществуват и други народи.

Завършила сте Университетът „Т. Г. Масарик“ в Бърно. Кажете нещо повече за традициите на българистиката в този университет.

Не само българистиката, но и балканистиката бяха свързани преди всичко с името на авторитетния професор Иван Доровски. В специалност българистика преподаваха и други известни педагози: Радослав Вечерка, Лубомир Емил Хавлик, Иржи Кристинек... Винаги си спомням с радост и за едносеместриалния престой в София в Университета „Св. Климент Охридски“. София беше по това време златиста, бежова...

С какво Ви харесва да се занимавате повече – с литература или с езикознание?

С времето, литературата взе превес, но и езикознанието винаги ми е харесвало. Харесвах ми и точните науки с тяхната еднозначност. Лингвистиката е в този смисъл много близка до математиката.

Работите дълго време в Славянска библиотека към Народна библиотека в Прага. Какво Ви дава работата в библиотеката?

Благодарна съм преди всичко за това, че мога да работя по специалността си, тъй като Славянска библиотека разполага с много ценни и обширни български фондове. Моята главна дейност е предметната каталогизация. Към края на 90-те години започнах да се занимавам тук и с пропаганда на българската култура в Чехия. Българският културен институт нямаше дълго време подходящо място за това и през изминалите десет години организирахме заедно с тях в библиотеката много литературни вечери, изложби и книжни презентации. Като служител на Славянска библиотека участвах също така и в редица международни българистични и балканистични конференции в България и у нас.

Вие преведохте прозаични книги на двама от най-добрите ни съвременни български автори – Георги Господинов и Алек Попов. Защо избрахте да превеждате точно тези автори?

Казва се, че най-хубавите неща идват от само себе си. Ани Бурова ме запоз-

Преводачката Ивана Сръбкова

на с Георги Господинов, а след това и с Алек Попов. Българският език не ми е майчин и затова Ани беше за мен по време на превода на Г. Господинов и мой езиков консултант. При превода на А. Попов съм много благодарна за езиковите консултации на Емилия Стаматова.

След множество положителни рецензии в чешкия литературен печат за преведените от Вас книги може да се каже, че Вие решавате съдбата на следващи български автори, които ще се появят в чешки превод. Планувате ли да преведете и други автори и кои?

Да, излязоха много рецензии, както в литературните издания, така и в дневния печат. Вестник „Лидове

С Георги Господинов на Международния книжен панаир „Светът на книгата“ в Прага

новини“, например, провъзгласи „Естествен роман“ за книга на месеца и написа за нея рецензия на цяла страница. Или напоследък – през май месец тази година излезе рецензията на писателя Мартин Райнер в списание „Респект“. Значи книжката живее, дори и пет години след издаването си. Това доказва и интересът на журналистите към Г. Господинов. Когато той дойде миналата година на панаира на книгата в Прага, журналисти искаха да вземат от него интервю. При Алек Попов също бях приятно изненадана в този смисъл; поне два примера – известният критик и публицист Ян Рейжек е включил „Зелев цикъл“ в статията си „Десет книги за Вашата почивка“. Вестник „Млада фронта днес“ от своя страна го сложи в *Книги за Коледа*, заедно с шестнадесет други бестселъри. Думите Ви, че определям съдбата на преводите на българската литература в Чехия, ми се струват много преувеличени и нескромни. Може би имате предвид, че след мен Одржей Заяц преведе „Лапидариум“ на Георги Господинов, а Давид Бернщайн преведе „Мисия Лондон“. Да, това е така. Радвам се, че прокарам път на младите преводачи и че имам продължители. Днес ситуацията е друга – България влезе в Европейския съюз и би следвало да може да издейства финансови средства за издателската и преводаческата работа. Когато превеждах Господинов, не беше така – трябваше да си намеря издател, спонсор, сама да се занимавам с рекламата на книгата. Чувствах се малко като възрожденец или от-

кривател на Америка. От друга страна беше хубаво – това повече никога не ще се повтори. Първият превод е като първата любов – винаги е само една. А за в бъдеще? Дали има книга, която искам да превода? Вярвам, че ако има, ще се срещнем с автора на книгата, ще се „опознаем“ и няма да се разминем...

Редактор сте на рубриката за български книги в чешкото електронно издание www.iliteratura.cz. Благодарение на Вас в изданието се появиха множество рецензии за

книги на съвременната българска литература. Кажете нещо повече за този проект и работата си като редактор в него.

Главната редакторка се обърна към мен с молба за сътрудничество. Търсеше човек, който да стане редактор на рубриката за български книги. Мислех си, че това трябва да е някой млад човек, търсех в Прага и Бърно, но такъв човек не се намери и най-накрая се заех сама с това. Излязоха също така и годишници *Литературата на Европа* през 2005 година и *Литературата в света* през 2004 и 2006–2007 година, където са и текстовете на Ани Бурова. Безкрайно благодарна съм, че в последните години се намериха и млади постоянни сътрудници като Вас, Димано, Одржей Заяц, Марцел Черни и Златина Йержабкова.

Какво мислите за бохемистиката в България? А за българистиката в Чехия?

Тук става въпрос и до днес за голяма несъразмерност. Да сравним например броя на преведените книжни глави... Пред чешката българистика стои една нелека задача – да изпълни тепърва дълга си към своите български приятели.

А няколко лични думи за българската

ИВАНА СРЪБКОВА

е родена на 29. 8. 1955 г. в Бърно. Дъщеря е на поета, прозаика и преводача Йозеф Сухи (1923–2003). След завършването на гимназия (1975), се дипломира като филолог със специалност чешки и български език и литература във Философския факултет на Масариковия университет в Бърно (1975–1980); през 1981 година получава степен доктор на филологическите науки.

От 1987 година работи в Славянска библиотека към Народната библиотека в Прага, където освен с работа по каталогизация на книгите, се занимава също с пропагандиране българската култура и литература в Чехия.

Публикува в специализирания и всекидневния печат. Редактор е в чешкото електронно издание www.iliteratura.cz в рубриката за български книги. Написва за потребите на туристическа агенция Александрия популярно-научната публикация *Какво знаем и не знаем за България* (Прага, 2004 година). Занимава се със съвременна българска литература; освен с превод на художествена литература, превежда и за литературни списания и предавания.

През 1999 година по случай държавния празник на славянска писменост Св. Св. Кирил и Методий получава почетна грамота за принос в развитието и популяризирането на българската култура от Министерство на културата на Република България.

Преводи от български на чешки език:

Gospodinov, Georgi: Gaustin neboli Člověk s mnoha jmény (I drugi istorii).

Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2004, 100 s.

Gospodinov, Georgi: Přirozený román (Estestven roman). Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2005, 131 s.

Popov, Alek: Zelný cyklus. Povídky (Výbor z povídek). dybbuk, Praha 2008, 126 s.

бохемистика. Не само, че тя е най-добрата по света, но между вашите бохемисти намерих и много добри приятели и то от различни генерации – от съпрузите Раковски и Маргарита Кюркчиева от по-старата генерация – до по-младите Маргарита Младенова, Йорданка Трифонова и Владимир Пенчев и най-младите като Ани Бурова. Не мога да изброя всички, но не бива да забравям едни изключителни личности от смесената семейна двойка – Янко Бъчваров и Лудмила Кроужилова.

Кои са любимите Ви съвременни чешки автори? Кои чешки автори считате, че трябва да бъдат преведени на български език и защо?

Най-голямото откритие в цялата следреволюционна чешка литература от 1989 година до днес, за мен все още е Квета Легатова. Жалко, че нейните книги „Želary“ и „Jozova Nanule“ не са преведени засега на български език. А знаете ли,

кой чешки автор е най-превеждан в света? Иван Клима! Той наистина заслужава внимание. В последно време много ми допадна носителката на литературна награда „Магнезия Литера“ от тази година Петра Соукупова. Нейната победна книга „Да изчезна“ наистина заслужава да бъде преведена.

Обичате ли да пътувате? Кои са любимите Ви места в света, които сте посетила?

Да, много обичам да пътувам. Преди време към мен се обърна вестник „Лидове новини“ с молба да напиша за тях репортаж от пътуването си в България. Но през онази година бях на екскурзия в Египет, така че преди да напиша за България, ми излязоха репортажи за Египет, Полша, Австрия, Норвегия и Южна Африка. Като студентка работих често и като екскурзовод, един сезон към края на седемдесетте години и в чешкия сектор на „Балкантурист“ на Слънчев

С актрисата Вилма Фронтлова в БКИ

бряг. Да, а за спонсора на изданието на първия ми превод – туристическа агенция „Александрия“, написах популярно-научна публикация „Какво знаем и не знаем за България“. Така че, вече знаете и кои са моите любими места в света. Да, а между тях България е определено любовта на живота ми.

Димана Иванова

Снимки: личен архив на Ивана Сръбкова

Издателство „Ветрне млини“ – с нов литературен проект

От 15 до 19 юли тази година в Бърно се състоя информационна среща във връзка с откриването на нов проект на издателство „Ветрне млини“ („Вятърни мелници“). На срещата присъстваха представители на четири институции от четири различни държави – Център за демокрация и култура в Бърно, Културен дом „Елиас Канети“ в Русе, Дома на писателите в Шутгард и организация Контрапункт в Скопие. Другите участници в срещата бяха писатели от четири държави – Кристин Димитрова от България, Петра Хулова от Чехия, Судабе Моавез от Германия и Владимир Мартиновски от Македония, както

и преводачи на всеки един от езиците на държавите-участници в проекта. Проектът има както културно-литературна, така и урбанистична насоченост. Четиримата автори ще бъдат изпратени на три едномесечни престоя в три чужди държави. Там ще творят произведения в различни жанрове (без роман) за градовете, в които ще пребивават. Целта е да се създаде сборник с техните творби, преведени на всеки един от езиците на държавите-участници в проекта. Произведенията ще бъдат също така поставени и на сцена – под формата на театрални спектакли. Проектът цели до известна степен да приближи културите на държавите и заличи липсите, появявали се дълго време в межкултурния обмен на държави с по-ранно и по-късно членство в Европейския съюз. Визирането на държава, която дори не е член на Европейския съюз – като Македония, е само още един опит за премахване на културните и политически различия.

Участниците бяха настанени в луксоз-

ния хотел „Комса“ в центъра на Бърно – построен в стил сецесион, по модел на хотелите във Виена. На срещата бяха дискутирани организационни въпроси – лого на електронната страница, графика на дизайна на проекта, както и времето за престой на писателите в съответните градове. Авторите прочетоха някои свои вече написани творби, а преводачите изнесоха лекции за преводната рецепция на всяка една от литературите в своята държава. Бяха изтъкнати проблеми за ниското заплащане на преводаческия труд и проблематичното издаване на художествена литература. Авторите, организатори и преводачи говориха за облика на родните си градове. Някои държави като Германия, например, разполагаха с богат снимков материал, който беше показан под формата на фотографска изложба. Следващата среща ще се състои след издаването на сборника с литературни творби от издателство „Ветрне млини“.

Димана Иванова

Снимка: Димана Иванова